

FN's Børnekonvention

Information til Langsøskolens forældre om børns rettigheder

Der er mange forskellige forståelser af, hvordan børnerettigheder adskiller sig fra menneskerettigheder, og hvad de betyder for vores hverdag. Den afgørende forskel er, at FN's Børnekonvention anerkender børns særlige udviklingsstadier og behov for tryghed. Børnekonventionen blev vedtaget i FN i 1989 og har fire grundprincipper, hvor barnets tarv er prioriteret højt i alle beslutninger:

- Retten til at få opfyldt grundlæggende rettigheder – mad, sundhed, bolig
- Retten til at udvikles gennem skolegang, fritid og information
- Retten til at blive beskyttet mod krig, vold, misbrug og udnyttelse
- Retten til medbestemmelse, indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed

Konventionen beskytter børns rettigheder ved at fastsætte minimumsstandarder, som regeringer på alle niveauer i alle lande skal imødekomme ved at yde retssikkerhed, sundhedspleje, uddannelse og andre sociale ydelser til landets børn. Alle landes regeringer skal rapportere til FN om de fremskridt, landet gør med at sikre børns rettigheder.

Konventionen siger ikke noget specifikt om, hvorvidt børn har ret til at gå til fodbold eller i biografen, ligesom den ikke siger noget om, at de har ret til smartphones eller designertøj. Den siger noget om regeringernes ansvar for at give familier de bedste betingelser for at opfostre deres børn.

Danmark godkendte Børnekonventionen den 19. juli 1991, og det betyder, at den er gældende i Danmark, selvom den ikke er en rigtig lov.

Hvorfor har vi brug for FN's Børnekonvention?

Børnekonventionen gør det klart, at basale livskvaliteter bør være en rettighed for alle og ikke kun et privilegium, der nydes af få.

Selvom mange lande har love, der handler om børns velfærd og rettigheder, er realiteten ofte, at de fleste lande endnu ikke opfylder tilstrækkeligt mange af Konventionens artikler. Børn lider under fattigdom, hjemløshed, misbrug, vanrøgt og sygdomme. Der er ulige adgang til uddannelse, og der findes masser af retssystemer, der ikke anerkender børns individuelle behov.

Børn af minoritetsgrupper er ofte særligt påvirket. Disse problemer findes i både industrialiserede lande og udviklingslande. Børnekonventionen har øget anerkendelsen af fundamentale menneskerettigheder for børn, og den har gjort os opmærksomme på, at det haster med at sikre alle børns trivsel og udvikling.

Hvem har skrevet Børnekonventionen?

Børnekonventionen er resultatet af et omfattende samarbejde. Over en periode på ti år blev Konventionen forhandlet på plads af regeringer, NGO'er, menneskerettighedsforkæmpere, advokater, sundhedsspecialister, socialarbejdere, lærere, børneudviklingseksperter og religiøse ledere fra hele verden. Resultatet er et dokument, der understreger vigtigheden af traditioner og kulturelle værdier, der beskytter børn og sikrer deres udvikling.

Børnekonventionen er blevet godkendt af 192 lande - flere lande end nogen anden menneskerettighedstraktat i historien. Danmark godkendte den i 1991.

Hvordan definerer Konventionen et barn?

Konventionen definerer et barn som en person under 18 år, medmindre et bestemt lands lovgivning siger andet. Det grundlæggende princip er, at alle børn bør beskyttes på lige fod inden for landets love indtil 18-årsalderen - fx i forhold til offentlige ydelser og beskyttelse mod udnyttelse.

Erstatter Konventionen national lovgivning?

Når et land godkender Børnekonventionen, indvilliger det også i at revidere de dele af landets lovgivning, der har indflydelse på børn. Det betyder, at landet skal gennemgå love, politikker og sociale retningslinjer inden for fx sundhed og skolegang. Man skal også se på, hvordan disse ydelser finansieres. Myndighederne skal altid sikre, at barnets tarv bliver tilgodeset, og at barnet får optimal vejledning og behandling.

Der skal bl.a. udarbejdes strategier for

- hvordan barnets tarv tilgodeses
- hvordan man kan gøre Børnekonventionen til en del af den nationale lovgivning
- hvordan man uddanner fagpersoner i at vurdere, hvad der er barnets tarv
- hvordan man etablerer et børneombud.

Alle indsatsområder skal sættes i værk kontinuerligt og ikke som enkeltstående aktiviteter. Børnekonventionen er ikke fuldt ud implementeret i dansk lovgivning, og i Danmark står loven således stadig over Konventionen.

Hvordan kan skole og hjem bruge Konventionen i dagligdagen?

Når skolen hjælper elever til at forstå sine rettigheder og ansvar samt til at respektere andres rettigheder, skabes et godt udgangspunkt for, at man som elev kan føle sig tryk, og at eleverne trives indbyrdes. Trivsel for den enkelte i skolens små og store fællesskaber går forud for læring og et sundt skoleliv.

Skolen og hjemmet skal samarbejde for at sikre, at "vores" børn og unge lever i Konventionens ånd - fred, værdighed, tolerance, frihed, lighed og solidaritet.

Konventionen tillægger regeringerne det primære ansvar for at opretholde børns rettigheder i love og politikker. Konventionen viser dog tydeligt, at det er forældrene, der har det største ansvar i opdragelsen af deres børn, og den støtter forældrene i at udfylde denne rolle. På samme tid siger Konventionen, at staten skal sikre, at

forældrene har de bedste forudsætninger for at give børnene optimale forhold at vokse op under. Børn skal ses som individer, der er medlemmer af en familie og et land med rettigheder og ansvar, der passer til børnenes udvikling, og som skal udfoldes under vejledning af forældrene.

Om barnets ret til at udtrykke sig - artikel 12

Konventionens artikel 12 siger, at børn har ret til frit at udtrykke deres synspunkter i alle forhold, der vedrører dem.

Artikel 12 fjerner ikke voksnes ret og forpligtelse til at give udtryk for deres meninger eller til at træffe beslutninger i sager, der vedrører deres barn ud fra devisen om, hvad man som voksen vurderer er bedst for barnet.

Men Konventionen anerkender, at alle børn uanset alder har ret til at blive inddraget i beslutninger, der vedrører dem, og at deres mulighed for at blive hørt skal afstemmes efter deres udviklingstrin og modenhed. Mange voksne vil formentlig vægte unges synspunkter højere end de yngre børns og give dem mulighed for at udøve deres ret til at deltage direkte i familiemæssige, juridiske eller administrative beslutninger.

Hvordan stemmer artikel 12 overens med den voksnes autoritet og ansvar for at gøre, hvad der er bedst for mit barn?

Hvad siger Konventionen om sanktioner mod børn?

I 1967 afskaffede man ved lov revselsesretten i danske skoler. Først atten år senere, i 1985, fratog man forældre denne ret.

Børnekonventionen understreger, at børn i alle aldre skal beskyttes imod alle former for psykisk og fysisk vold samt mishandling. Fysisk og psykisk vold står i stærk modsætning til børns ret til udvikling og beskyttelse mod overgreb, og vold må aldrig bruges som redskab til at opnå disciplin.

Kan selv små børn forstå Børnekonventionen?

Børns interesse for rettigheder og måden, forældre kan inddrage dem i hverdagen, vil variere afhængigt af barnets alder. At hjælpe børn med at forstå deres rettigheder betyder ikke, at man skal presse dem til at træffe beslutninger med konsekvenser, de er for unge til at kunne overskue.

Forældre, der intuitivt er opmærksomme på deres barns udviklingsstadium, vil naturligt gøre dette. De spørgsmål, de diskuterer, og den måde, hvorpå de besvarer spørgsmålene, og den metode, de anvender i deres opdragelse, vil variere i forhold til om barnet er 3, 9 eller 16 år. At indarbejde begreber og sprog om de rettigheder og pligter, folk har over for hinanden, har vist sig at understøtte børns udvikling af selvværd, empati, samarbejde og global forståelse.

Konventionen opfordrer forældre til at håndtere rettighedsspørgsmål sammen med deres børn - artikel 5.

Hvorfor vil Langsøskolen gerne være Rettighedsskole?

På Langsøskolen har vi allerede en række gode erfaringer med at arbejde med trivsel, almen dannelse og forpligtende fællesskaber. De erfaringer vil vi gerne arbejde videre med, og har fundet, at Unicef's arbejde med rettighedsskoler tilbyder en ramme om dette som passer rigtig godt til vores skole.

I sidste ende handler rettigheder om relationer – både om børns relationer til andre børn og voksne, voksnes relationer til hinanden og regeringers relationer til deres lands borgere.

Den forståelse vil vi gerne give vores elever med i rygsækken på deres vej ud i livet.

Langsøskolen, september 2017

